

ТАЛАНОВИТИЙ МЕНЕДЖЕР, ОРГАНІЗАТОР, ПЕДАГОГ

Ірина КОЗИР (Кіровоград)

Історики – народ особливий. Знаючи досвід минулого, вони глибше й суворіше оцінюють сьогодення. Формування історика – завдання особливо складне, адже студент тонко відчуває фальш, нещирість, байдужість. А ще важливо спонукати юнака чи юнку до серйозних роздумів, до виснажливих пошуків, навчити справжній радості від власного, хай невеличкого, відкриття. Працювати із студентами, не вчити, не наставляти, а саме, працювати – це “вищий пілотаж” викладацького фаху.

Усі ці риси були повною мірою притаманні Віктору Миколайовичу Філоретову. Багато поколінь студентів-істориків нашого університету вважають його одним із найкращих педагогів. За лекторською трибуною він видавався так органічно. На вигляд – суворий, стриманий. Академічний стиль викладу, чітко структурований навчальний матеріал. Але мало хто умів так захопити своєю розповіддю, створити атмосферу “занурення” в таємниці Сходу. Тонке почуття гумору, вдале слівце, доречний анекдот перетворювали звичайні пари у виставу майстра, де глядач стає учасником постановки.

Посівши посаду декана історичного факультету, Віктор Миколайович став справжнім батьком для своїх студентів, поєднуючи турботу із вимогливістю. У щоденних клопотах серед великих і дрібних справ він дбав про велику факультетську родину. Відкриття нових спеціальностей потребувало величезних зусиль. А відкриття таких напрямів, як правознавство і політологія, видавалося і

зовсім безнадійною справою. Він зумів. Він переконав і колектив, і міністерство в нашій спроможності готувати фахівців на рівні сучасних вимог. Саме від нього йшло переконання, що істфак – найкращий факультет. Він виховував у студентів почуття корпоративного духу, спільної відповідальності за все, чим жив колектив. Декан добре знав, що хвилює студентів, їхні потреби й проблеми. У нього можна було знайти й мудру пораду, і реальну допомогу.

Усе, що йшло на користь підготовки майбутніх професіоналів, підтримувалося ним беззастережно. Саме Віктор Миколайович задумав і реалізував нову концепцію навчальних практик. Він уважав, що майбутній фахівець-історик в обов'язковому порядку має попрацювати і в архіві, і в музеї. З особливою турботою декан ставився до однієї з найважливіших студентських практик – археологічної, підкреслював, що саме там, у полі, виявляються риси характеру людини, формується почуття колективізму. Ніде так близько молодий дослідник не відчуває особисту причетність до минулого, у буквальному сенсі із пилу здобуває крихти знання, які рівнозначні золотим зливкам.

Завдяки зусиллям Віктора Миколайовича наші студенти працювали на археологічних розкопках у Шестовиці на Чернігівщині, у Бахчисараї в Криму. Але особливо трепетно він ставився до рідної факультетської Торговицької середньовічної експедиції. Щоразу, коли експедиція від'їжджала, добрим словом він проводжав і студентів, і викладачів. Пишався нашими здобутками, мріяв про справжній музей. Віктор Миколайович завів добру традицію – щороку він приїжджав у Торговицю до студентів не лише побачити знахідки, а й поспілкуватися, підтримати. Як діти раділи студенти його милим дарункам – величезним ящикам із солодошами. Запам'ятався випадок, коли під час страшної грози обірвало електричні дроти, і все село опинилося на кілька днів без світла. Вимкнулись й електричні плити на кухні, тож довелося варити їжу на багатті. Ця екзотика обернулася великою проблемою, адже годувати потрібно було близько п'ятдесяти осіб тричі на день. Тож коли наступного року їхали в експедицію, серед запасів уже був газовий таганок, подарований Віктором Миколайовичем, із словами: "Щоб діти не залишились голодними". У цьому був він увесь – турботливий батько, господар у своєму домі.

Студентська конференція за результатами літніх польових практик ставала подією на факультеті. Декан уважав, що цей захід – не просто підбиття підсумків, це можливість для кожного студента продемонструвати власні здобутки, виступити в ролі дослідника, сприяти зростанню іміджу факультету. Віктор Миколайович докладав багато зусиль для розвитку студентської науки, підтримував перші, навіть не зовсім вдалі, кроки майбутніх науковців. Сьогодні на факультеті працюють уже його вихованці. Мабуть, це особливий привілей, наданий долею, – продовжити себе в учнях.

Життя факультету триває: відбуваються захисти дисертацій, проходять наукові конференції, йдуть у велике життя нові покоління випускників. Незримо присутнім у всьому залишається образ Декана – талановитого менеджера, організатора, педагога.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Козир Ірина Анатоліївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: археологія, давня та середньовічна історія України.

ВІКТОР МИКОЛАЙВИЧ ФІЛОРЕТОВ: УЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ**Валерій ПАВЛЕНКО (Київ)**

Стаття присвячена педагогічній діяльності й науковому життю професора, завідувача кафедри всесвітньої історії, декана факультету історії та права Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка Філоретова Віктора Миколайовича.

Статья посвящена педагогической деятельности и научной жизни профессора, заведующего кафедрой всемирной истории, декана факультета истории и права Кировоградского государственного педагогического университета имени Владимира Винниченко Филоретова Виктора Николаевича.

The article is dedicated to pedagogic activities and scientific life of the head of the faculty of world history Kirovograd State Pedagogical University named after Vladimir Vynnychenko

Шостого лютого 2013 року минуло два роки, як трагічно обірвалося життя декана факультету історії та права Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка професора Віктора Миколайовича Філоретова – прекрасної людини, успішного педагога, серйозного науковця.

Особисто автора цієї статті доля звела з Віктором Миколайовичем у середині 90-х років ХХ ст., коли молодий учений працював над кандидатською дисертацією з історії турецько-німецьких відносин у другій половині ХХ століття. Так сталося, що мене було призначено науковим керівником, і становлення В. Філоретова як ученого-історика відбувалося на моїх очах.

Слід наголосити, що хоча життєві шляхи Віктора Миколайовича були непростими, але нестримною була його жага до знань та самореалізації. Розпочавши свою трудову діяльність 1974 року електромонтажником і відслуживши в лавах Радянської Армії, він, нарешті, здійснив свою мрію, вступивши на денну форму навчання історичного факультету Сімферопольського державного університету ім. М. Фрунзе, який закінчив 1983 року з відзнакою. Рік працював у середній школі вчителем історії і тільки з листопада 1984 року був прийнятий на посаду викладача кафедри всесвітньої історії Кіровоградського державного педагогічного інституту ім. О. С. Пушкіна.

Віктор Миколайович крок за кроком наближався до заповітної мрії – стати науковцем. Маючи енергійний характер і надзвичайну цілеспрямованість, він їде навчатися в аспірантуру Московського державного педагогічного інституту ім. Леніна на кафедру нової та новітньої історії. Тут він серйозно зацікавився історією становлення та розвитку політичних, військово-технічних, торговельних, фінансових відносин ФРН і Туреччини. Саме в Москві завдяки володінню німецькою мовою він зміг опрацювати досить широке коло німецькомовних джерел та літератури, присвячених обраній тематиці. Це архіви Міністерства закордонних справ ФРН, звіти західнонімецького бундестагу, документи федерального відомства статистики, виступи та промови провідних західнонімецьких політиків та урядовців. На наш погляд, саме активне використання всіх зазначених джерел уможливило В. Філоретову розв'язати в подальшому основні завдання дисертаційного дослідження.

Сама ж дисертація – це перше й на сьогодні єдине дослідження з цієї проблематики в Україні. Віктору Миколайовичу, на нашу думку, удалося розглянути фактори та чинники, що визначали становлення й розвиток політики ФРН стосовно Туреччини, визначити зміст та особливості політичних і військових стосунків між країнами, проаналізувати основний напрямок західнонімецько-турецьких економічних відносин, а головне, дослідити становлення та розвиток турецької трудової імміграції у ФРН і вплив цього фактора на розвиток двосторонніх відносин.

На наш погляд, саме В. Філоретов зміг науково обґрунтувати те, що в 1960-і – на початку 1980-х рр. політика стосовно Туреччини перетворилася в один з

пріоритетів зовнішньої політики ФРН. Тому й не дивно, що матеріали та результати дисертації й сьогодні використовуються практичними, науковими та навчальними закладами, які займаються проблемами зовнішньої політики ФРН і Туреччини й становищем у Середземномор'ї. Перу Віктора Миколайовича Філоретова належать близько 40 наукових і науково-методичних публікацій, у тому числі одна монографія. Його наукові дослідження відомі в Україні. Підсумком певного етапу науково-дослідної роботи В. М. Філоретова став вихід монографії “Кіпрська криза 1974 року й активізація політики ФРН стосовно Туреччини в другій половині 1970-х років”.

Більша частина життя В.М. Філоретова була пов'язана з викладацькою роботою. У найскладніший для розвитку національної системи вищої освіти час – 1990-ті роки – йому вдалося творчо реалізувати свій інтелектуальний потенціал, а пізніше й управлінські здібності. Працюючи на кафедрі всесвітньої історії в КДПУ ім. В. Винниченка, розробив і читав курс нової та новітньої історії країн Азії та Африки, у червні 2003 року очолив цю кафедру. За час роботи завідуючим кафедрою всесвітньої історії Віктору Миколайовичу разом з колегами вдалося зробити значний крок як у навчально-виховній, так і в науковій роботі. Кафедра неодноразово займала перші місця в загальноуніверситетському рейтингу. Традиційними стали конференції та “круглі столи” за участю викладачів кафедри і вчителів регіону, суттєво поліпилися зв'язки із загальноосвітніми школами та профорієнтаційна робота.

Плідно працював В. М. Філоретов і на посаді декана факультету з початку 2005 по 2011 рр., де вперше створив еталонну структуру факультету в рамках класичного педагогічного університету. Виходячи з нагальних потреб підготовки висококваліфікованих фахівців, Віктор Миколайович ініціював та організував створення та відкриття нових спеціальностей. 2006 року відкрито спеціальність “правознавство”, а 2007 року – “політологія”. Кафедри факультету, що стали випускними, функціонують за єдиними принципами та вимогами міждисциплінарної підготовки фахівців. Проведення за короткі строки такої реорганізації здійснювалось у процесі дискусій, відкритих обговорень, які охоплювали всіх: від студентів до професорів. Це свідчить про демократичність характеру В. М. Філоретова.

Необхідно підкреслити, що на факультеті за активної участі декана створені сприятливі умови для зростання рівня освіти і якості викладацьких кадрів. Передусім це стосується підготовки власних докторів та кандидатів наук. Було відновлено випуск факультетських наукових записок, які віднесені до фахових видань. За ініціативи Віктора Миколайовича та при його безпосередньої участі проведені міжнародні і всеукраїнські наукові конференції, що свідчить про високий потенціал факультету.

Особливо хотілося б відзначити педагогічні здібності В. М. Філоретова, його вміння знаходити контакти зі студентською молоддю. При досить високій вимогливості й принциповості він знаходив необхідні слова й був добрим наставником. Зауваження робив надзвичайно тактовно, з притаманним тільки йому легким гумором та іронією. Весь свій інтелект, досвід та знання спрямовував на підготовку молодих істориків, правознавців, політологів. Тому тисячі колишніх студентів і його колег та друзів теплими словами згадують свого вчителя й товариша. І це, мабуть, головна його нагорода.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Павленко Валерій Михайлович – кандидат історичних наук, професор кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений працівник освіти України.

Наукові інтереси: проблеми всесвітньої історії, історична персоналістика.